

Rēzeknē diskutēja par kontrabandas mazināšanu Latvijas austrumu reģionā

4. martā eksperti, tiesībsargājošo iestāžu un Rēzeknes novada domes pārstāvji diskutēja par iespējām un risinājumiem, kā mazināt nelegālo preču apriti Latvijas austrumu pierobežā

Publicitātes foto

Inga Kaļva-Miņina

4. martā Rēzeknē notika diskusija "Kontrabandas mazināšanas izaicinājumi un perspektīvas Latvijas austrumu pierobežā", kurā eksperti, tiesībsargājošo iestāžu un Rēzeknes novada domes pārstāvji diskutēja par iespējām un risinājumiem, kā mazināt nelegālo preču – tabakas un nikotīna produktu –, apriti Latvijas austrumu pierobežā. Diskusiju organizēja Latvijas Tirdzniecības asociācija, Bezdūmu nozares asociācija un SIA "Philip Morris Latvia" sadarbībā ar Rēzeknes novada domi.

Kā diskusijā atzina eksperti, cigarešu viltošana strauji pieaug – pērn viltotās cigaretes veidoja jau 40 % no visām nelegāli patērētajām cigaretēm. Būtisks apjoms no viltojumiem tika ražots arī Latgales reģionā un pierobežā, ko apliecina pagājušajā gadā Valsts robežsardzes atklātā nelegālo cigarešu ražotne Ludzā, kas, pēc ekspertu teiktā, izrādījās lielākā atklātā nelegālā ražotne Eiropā pēdējos gados.

Arī bezdūmu produktus skar nelegālā tirdzniecība

Par nelegālo tabakas un nikotīna produktu izstrādājumu tirgu stāstīja SIA «Philip Morris Latvia» ārējo attiecību vadītāja Madara Apsalone

Publicitātes foto

SIA «Philip Morris Latvia» ārējo attiecību vadītāja MADARA APSALONE diskusijas dalībniekus iepazīstināja ar aktuālajiem pētījumu rezultātiem par nelegālo tabakas un nikotīna produktu izstrādājumu tirgu.

«Kā liecina tirgus pētījumu kompānijas "Nielsen" dati, nelegālo cigarešu apjoms Latvijā nemazinās, un pērn tas veidoja 19,1 % no kopējā tirgus. Tas nozīmē, ka gandrīz katra piektā cigarete valstī ir iegādāta nelegālā tirgū – bez nodokļu nomaksas. Pagājušajā gadā Latvijas valsts budžets zaudēja vairāk nekā 40 miljonus eiro par nelegālām cigaretēm nesamaksāto nodokļu dēļ.»

«Latvijā nelegālo cigarešu patēriņš nav vienmērīgs, ir pilsētas, kurās tas ir augstāks nekā citās. Latgales lielākajās pilsētās patēriņš ir augstāks, to veicina šie faktori – ir tuvāk robeža un ievestās kontrabandas cigaretes ir vieglāk pārdot Latgalē, nekā tās aizvest un pārdot citās Latvijas pilsētās. Analizējot nelegālo cigarešu izplatību Latvijas pilsētās, ievērojams to īpatsvars konstatēts Daugavpilī (48,3 %), Rēzeknē (33 %), Salaspilī (28,4 %) un Cēsīs (28 %),» stāsta M. Apsalone.

«Arī bezdūmu produktus – karsējamo tabaku, elektroniskās cigaretes un beztabakas nikotīna spilventiņus – skar nelegālā tirdzniecība. Latvijā šiem produktiem tiek piemēroti dažādi tirdzniecības aizliegumi un ierobežojumi, kas savukārt veicina gan šo produktu nelegālu tirdzniecību internetā, gan pārrobežu tirdzniecību starp Eiropas Savienības valstīm, gan zemas kvalitātes kontrabandas produktu plūsmu no valstīm ārpus Eiropas Savienībā.»

«Pagājušajā gadā, saskaņā ar ekonomista profesora Arņa Saukas veikto pētījumu, elektronisko cigarešu un beztabakas nikotīna spilventiņu nelegālais tirgus veidoja turpat 30 % no visa produktu apjoma. Ja runājam par 2025. gadu, tad jāņem vērā, ka šī gada janvārī šiem produktiem stājās spēkā vairāki būtiski ierobežojumi, proti, gan e-cigaretēm, gan bezdūmu nikotīna spilventiņiem tika aizliegtas visas garšas, izņemot tabakas garšu. Bezdūmu nikotīna spilventiņiem tika būtiski ierobežota atļautā nikotīna koncentrācija, proti, tā šobrīd ir četras reizes zemāka nekā iepriekš tirgū bija pieprasīta,» stāsta M. Apsalone.

«Mums vēl nav datu par šo gadu, bet pērn veiktajā SKDS aptaujā respondenti, kuri ir e-cigarešu vai bezdūmu nikotīna spilventiņu lietotāji, uz jautājumu, ko darīs, ja šis produktu garšas būs aizliegtas, 39 % atbildēja, ka pirks nelegāli, 37 % procenti (viens respondents varēja sniegt vairākas atbildes) – ka pirks klātienē ārvalstu veikalos, bet krietni mazāka daļa respondentu teica, ka sāks lietot ar tabakas garšu vai atmetīs smēķēšanu. Šis ir ļoti labs indikators tam, ka nelegālais bezdūmu produktu tirgus šogad, visticamāk, būtiski pieaugs. Jāvērtē, vai šie ierobežojumi ir bijuši samērīgi un vai tas, ka visi lietotāji pāriet uz nelegālo tirdzniecību, nav savā ziņā sliktāks rādītājs, nekā ja viņi pirka šos produktus ar samērīgāku regulējumu, bet legāli,» problēmu aktualizēja M. Apsalone.

Nebeidzamā cīņa ar vējdzirnavām

Par aktuālo situāciju Latvijas austrumu pierobežā un paveikto tabakas izstrādājumu nelegālas aprites mazināšanā informēja Valsts ieņēmumu dienesta Muitas pārvaldes direktora vietniece SANDRA KĀRKLIŅA-ĀDMINE.

«Runājot par statistiku, pagājušajā gadā esam izņēmuši vairāk nekā 23 miljonus cigarešu, kas ir vairāk nekā iepriekšējā gadā. Esam izņēmuši vairāk nekā 46 000 kg tabakas. Starp izņemtajiem tabakas izstrādājumiem nelielos daudzumos esam atraduši arī karsējamo tabaku, ūdenspīpu tabaku un nelegāli ievestas elektroniskās cigaretes,» stāsta S. Kārklīņa-Ādmine.

«Lielākais nelegālo cigarešu apjoms Latvijā joprojām tiek ievests no Baltkrievijas – attiecīgi pērn turpat katra desmitā nelegālā cigarete jeb 9,8 % no nelegālo cigarešu apjoma Latvijā ieradusies no Baltkrievijas, kas gan ir ievērojams samazinājums, piemēram, salīdzinot ar 2021. gadu, kad nelegālo cigarešu apjoms no Baltkrievijas veidoja 67,2 %.»

«Ja runājam par tendencēm, ar kādiem transporta līdzekļiem kontrabandu visbiežāk ievēd, protams, dominē dzelzceļš. Tā kā izmantojam skeneri, tad nelegālā rūpala pārstāvji mēģina iepakot tabakas izstrādājumus mazās porcijās, saslēpjot dažādās vietās gan vagonos, gan to konstrukcijās, tāpēc mums nepārtraukti ir liels izaicinājums cigarešu kravas izņemt no šiem sastāviem,» stāsta S. Kārklīņa-Ādmine. «Ja runā par autoceļu, cigaretes tiek ievestas gan kravas transporta līdzekļos, slēpjot gan transporta līdzekļu – fūru – piekabju griestos, grīdās, sānos, gan arī deklarējot jeb noslēpjot starp precēm.»

«Mums ir vienošanās ar sadarbības partneriem – Latvijas dzelzceļu –, par to, ka kravas no robežas, piemēram, no Indras, ir jānogādā bez apstājas Daugavpilī tajos gadījumos, kad mēs nevaram izņemt kādu aizdomīgu cigarešu sūtījumu. Bet esam konstatējuši, ka nelegālā biznesa pārstāvji šīs cigaretes nereti pamanās izņemt pa ceļam, veicot akrobātiskus trikus, – paši lec augšā un velk cigaretes no vagoniem ārā. Citreiz izskatās, ka vilciens ir piebremzējis, tāpat varbūt iesaistīti arī šo sastāvu mašīnistu, kuri atbalsta nelegālo biznesu. Šī situācija turpinās gadu no gada, ieviešam pastiprinātus kontroles pasākumus uz robežas, protams, arī mūsu suņi ļoti labi strādā un spēj identificēt kontrabandu. Šī ir nebeidzamā cīņa ar vējdzirnavām, jo katru gadu izņemam lielu apjomu ar cigaretēm. Nodokļu muitas policijā šogad ir ierosināti 103 kriminālprocesi par tabakas izstrādājumu kontrabandu.»

Pēc diskusijas tās dalībnieki apmeklēja Rēzeknes kinoloģijas centru, lai iepazītos ar tā darbības aktualitātēm un sasniegumiem

Par Valsts robežsardzes izaicinājumiem un iespējamiem risinājumiem kontrabandas mazināšanai stāstīja Valsts robežsardzes Daugavpils pārvaldes galvenais inspektors JURIS UŽULIS, kurš atklāja, ka kontrabandisti ir ar lielu izdomu – maina transporta līdzekļu numura zīmes, lai tās netiktu pamanītas skeneros, – viena mašīna brauc divas reizes ar diviem dažādiem numuriem. Tāpat kontrabanda tiek nogādāta pāri robežai, izmantojot ūdens ceļu – uz plostiem. Savukārt jaunā tendence ir sūtījuma nogādāšanai izmantot meteoroloģiskos gaisa balonus, kas ir klusi, gaisā nav viegli pamanāmi.

Diskusijas laikā eksperti norādīja uz vēl kādu jaunu tendenci – Latvijā nelegālie darboņi ir sākuši viltot Baltkrievijas zīmolu cigaretes, kurām tiek uzlīmētas īstas no Baltkrievijas nelegāli ievestas šīs valsts akcīzes markas.

Lai mazinātu kontrabandas un nelegālo produktu apriti valstī, jo īpaši Latgales pierobežā, eksperti diskusijā norādīja, kādi pasākumi būtu jāievieš.

• Valstij ir jāturpina pilnveidot un uzlabot infrastruktūru un tehnisko aprīkojumu robežpunktos.

• Atbildīgie dienesti saskaras ar kvalificētu un specifiskām zināšanām apveltītu speciālistu trūkumu. Paaudžu nomaīņa un atbilstošs atalgojums ir būtiskie faktori, kas ietekmē cilvēkresursu jautājumu.

• Eksperti atzina, ka īpaši būtiska ir saprātīgi īstenota valsts nodokļu, ierobežojumu un aizliegumu politika. Aizliegt produktus, kas brīvā tirdzniecībā ir pieejami kaimiņvalstīs, nav jēgpilni, jo šādi aizliegumi tikai pastiprina nelegālo produktu plūsmu un veicina nelegālo pārrobežu tirdzniecību. Jauni ierobežojumi un papildu aizliegumi, kas attiecas, piemēram, uz cigarešu alternatīvām, ievēl nelegālajā tirgū arī tos patērētājus, kas citādi neapsvērtu iespēju šos produktus iegādāties nelegāli.

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Rēzeknē diskutēja par kontrabandas mazināšanu Latvijas austrumu reģionā» saturu atbild SIA «Vietēja»».

MAF
Mediju atbalsta fonds